Технолог. - 2002. - 19 верес. (N6). - С. 4.

ПИШАЄМОСЬ МИНУЛИМ, БУДУЄМО НОВЕ

Вперше питання про необхідність спеціальної борошномельної освіти було піднято на І Всеросійському з'їзді борошномелів у Москві в 1888 році. Надалі до цієї проблеми постійно поверталися. В матеріалах з'їздів простежується, що питання про створення Одеської школи борошномелів неодноразово розглядалось. З переходом борошномельних з'їздів від Міністерства майна до Міністерства фінансів справа про організацію борошномельної освіти одержала подальший розвиток.

Будинок школи борошномелів в Одесі було побудовано ще в 1896 році на кошти Григорія Еммануїловича Вейнштейна — одного із самих авторитетних борошномелів того часу. Однак відсутність постійного джерела для утримання школи перешкоджала її відкриттю.

У березні 1901 р. VI Всеросійський з'їзд борошномелів прийняв зобов'язання субсидіювати Одеську школу борошномелів, і, виходячи з постанови з'їзду, Міністерство фінансів прийняло рішення відкрити Одеську школу.

Офіційне відкриття Одеської школи борошномелів відбулося 20 жовтня (2 листопада) 1902 року в день її урочистого освячення. Виказуючи свою прихильність до Одеської школи, міністр фінансів С. Ю. Вітте при участі керуючого навчальним відділом Міністерства фінансів І. А. Анопова дозволив відкрити її до утвердження статуту в законодавчому порядку.

Центральні і галузеві російські видання, а також одеська преса широко висвітлювали відкриття фактично першого в Росії навчального закладу для зернопереробної промисловості, тому що Московська школа борошномелів (1892) готувала кадри тільки для потреб товариства "Антон Ерлангер і К°", яке її заснувало.

Становлення і розвиток Одеської школи тісно пов'язано з ім'ям Вольдемара Георгійовича Рейсіха, борошномела з діда-прадіда, який керував школою з квітня 1903 до 1920 р.

Спочатку Одеська школа борошномелів була навчальним закладом другого розряду з трирічним терміном навчання, який дорівнював нижчим технічним училищам. Незабаром стала очевидною необхідність переводу школи на більш високий ступінь. VIII Всеросійський з'їзд борошномелів (1907) підтримав клопотання керівництва і опікунської ради школи, і 24 травня 1909 р. було затверджено схвалений Державною Радою і Державною Думою Закон про перетворення Одеської школи борошномелів в Одеське млиново-технічне училище, що відповідало середньому навчальному закладу з чотирирічним терміном навчання. Це дало можливість спрямувати навчальний процес на більш якісну підготовку фахівців.

До цього часу Одеська школа вже завоювала авторитет, про що свідчить висока нагорода на Першій Всеросійській борошномельній виставці (1909) — Мала золота медаль, при тому, що Московська школа борошномелів була визнана гідною Великої срібної медалі.

Період 1909—1916 рр. відрізнявся посиленою творчою роботою всього персоналу училища. Значно збільшився прийом учнів, удосконалювалася учбово-матеріальна і класно-лабораторна база. Поряд з навчальними задачами виконувалися дослідницькі роботи.

Враховуючи потреби поширеного російського млинарства у висококваліфікованих фахівцях, була висунута пропозиція про подальше перетворення училища в Хлібопромисловий інститут. У 1917 р. перед училищем на мить відкрилися широкі перспективи. Тимчасовий Уряд асигнував училищу 70 тис. крб. для відкриття першого курсу і для проведення підготовчих робіт нового Хлібопромислового інституту, в якому сконцентрувалося б усе, що має відношення до справи технології зерна і борошна.

Цьому початку не судилося здійснитися. Наступні політичні події привели до знищення Ради зі справ з'їздів борошномелів, еміграції членів опікунської ради училища. В період з 1918 до 1920 р. училище було позбавлено зв'язку з млинарством, власне воно було залишено напризволяще зі своїми проблемами.

З організацією радянських органів керування було прийнято загальний план профтехнічної освіти України. В другій половині 1920 р. керівництво училища разом з відділом профтехнічної освіти Одеської наросвіти прийняли проект перетворення училища в профтехнікум. Однак це не могло вирішити кадрові проблеми, що стали перед країною після розрухи, першої світової і громадянської воєн. Виникла гостра потреба у вітчизняному вищому навчальному закладі по підготовці інженерних кадрів для борошномельно-круп'яної промисловості.

22 червня 1922 р. на базі Профтехнікуму був створений перший і єдиний в країні вищий навчальний заклад зернопереробного профілю — Одеський технікум технології зерна і борошна. Керуючим був призначений інженер-борошномел, професор Богомаз Костянтин Андрійович, який очолював технікум до 1929 р.

З ім'ям професора К. А. Богомаза пов'язана ціла епоха розвитку вітчизняного машинобудування і будівництво нових млинів.

Очоливши Одеський технікум, Костянтин Андрійович, який володів величезною ерудицією і знанням млинарства у всіх його деталях, всю свою енергію переніс на виховання нових кадрів борошномельного виробництва.

За час керівництва технікумом К. А. Богомаз залучив до роботи в ньому висококваліфікованих фахівців борошномельної справи і відомих вчених в галузі фундаментальних наук.

Будучи вже авторитетним фахівцем-практиком борошномельної справи, в 1925 р. до нашого вузу повертається Василь Якович Гіршсон.

В 1931 р. на завідування кафедрою "Теорія і конструкції мірошницьких машин" був запрошений Всеволод Ісаакович Ільченко. Продовжували науково-педагогічну і дослідницьку роботу Павло Геннадійович Демидов і Григорій Данилович Домбровський.

В 1929 р. інститут одержав право на підготовку аспірантів. Першими кандидатами технічних наук на базі інституту стали В. Я. Бєлецький, О. В. Панченко, С. М. Золотарьов.

У важкі передвоєнні та воєнні роки (1938—1948) інститут очолював доцент Семен Мордухович Золотарьов. Він багато зробив для евакуації інституту з Одеси й організації його роботи на новому місці.

20-річний період плідної післявоєнної діяльності вузу пов'язаний з ім'ям Петра Микитовича Платонова. 1 жовтня 1948 р. він був призначений ректором і на цій посаді працював до 12 грудня 1967 р., проявивши неабиякі здібності організатора, керівника, який багато зробив для розвитку інституту. Під його керівництвом і в інституті, і на очолюваній ним кафедрі здійснювалася велика науково-дослідна робота, тісно пов'язана з запитами виробництва. Наукові праці в галузі пневматичного транспорту сипучих матеріалів широко впроваджувалися на підприємствах Міністерства хлібопродуктів СРСР.

У яскравому світлі особистості професора П. М. Платонова зовсім не меркне образ його найближчого соратника — Олександра Михайловича Дзядзіо. На диво схожі їхні долі: обидва закінчили Одеський інститут технології зерна і борошна в 1931 р., з 1938 р., після роботи в промисловості, — працювали в інституті, обидва — бойові офіцери, які демобілізувалися в майорському званні, великі вчені і прекрасні адміністратори. Професор О. М. Дзядзіо з 1953 до 1975 р. працював заступником директора інституту по навчальній і науковій праці, з 1953 до 1976 р. завідував кафедрою "Промислова вентиляція, гідравліка і насоси", з 1967 до 1968 р. був ректором ОТІ ім. М. В. Ломоносова.

Вагомий внесок у розробку й удосконалення технологічних процесів і устаткування зернопереробних підприємств внесли професори Л. І. Котляр, Г. Ф. Костюк, В. І. Жидко та інші, у вивчення хімії зерна — професори Н. І. Озолін, І. І. Ленарський, Н. В. Роменський, М. С. Дудкін та інші.

В платонівський період роботи вузу, крім ряду видатних вчених-зерновиків, виділяється плідна діяльність таких вчених, як професори В. Ф. Мальцев, Є. Б. Лунц, А. О. Іванов, Й. Л. Ройх, які зробили вагомий внесок в розробку промислового устаткування, в тому числі для харчових підприємств.

В 1968 р. ректором Одеського технологічного інституту ім. М. В. Ломоносова був призначений доктор технічних наук, професор Владислав Феліксович Чайковський, гідний спадкоємець П. М. Платонова, який протягом наступного 20-річчя активно працював на цій посаді. Він зробив великий внесок в удосконалення навчально-виховного процесу, розвиток наукової праці, значне розширення матеріально-технічної бази — будівництво нових навчальних корпусів і студентських гуртожитків, організацію й устаткування нових лабораторій, завдяки чому інститут став одним з найбільших вузів харчової промисловості країни.

В. Ф. Чайковський також зробив істотний внесок у справу підготовки наукових кадрів не тільки в нашій країні, але й в Індії, в Єгипті, де він у складі міжнародних місій працював у періоди з 1962 до 1965 і з 1971 до 1973 рр.

В 1969 р. внаслідок реорганізації у вузах Одеси в Одеський технологічний інститут було переведено деякі кафедри. Разом з підготовкою фахівців для борошномельно-круп'яної промисловості і елеваторно-складського господарства вуз почав готувати інженерів за спеціальностями: машини й апарати харчових виробництв, технологія виноробства, консервування, м'яса і м'ясних продуктів, молока і молочних продуктів. У 1975 р. ввели ще спеціальності: технологія комбікормів, технологія хлібопекарського, макаронного і кондитерського виробництва. Наш вуз збагатився багатьма авторитетними вченими і викладачами, які раніше працювали в Одеському технологічному інституті харчової і холодильної промисловості. Серед них — професори О. Т. Марх, Б. Л. Флауменбаум, О. Ф. Фан-Юнг, О. Н. Мальський, М. Я. Дікіс, О. О. Преображенський і багато інших.

Протягом сторіччя змінювалися орієнтири, підходи до підготовки інженерних кадрів. Час і життя вносили свої корективи.

У грудні 1988 р. ректором інституту було обрано доктора технічних наук, професора Миколу Дмитровича Захарова, який очолив вуз у складний історичний період.

З проголошенням у 1991 р. незалежності України і будівництвом суверенної держави перед одним з найстаріших вузів країни, як і перед усією системою вищої освіти, постали принципово нові завдання. Внаслідок успішної діяльності на новому етапі в 1994 р. Постановою Кабінету Міністрів України інститут одержав статус Академії харчових технологій.

На сторінках газети неможливо висвітлити діяльність усіх прекрасних педагогів, талановитих вчених, авторитетних адміністраторів, які працювали в академії. Ми намагалися привернути увагу лише до деяких з них — патріотів академії, творців шкіл своїх послідовників — науковців і виробничників, які визначають не тільки сьогоднішній, але й завтрашній день галузі, які передають так, як їх вчителі, естафету знань, любові і відданості обраній професії молодій зміні.

Л. СИНЯКОВА,
завідувачка бібліотеки ОДАХТ.
Н. БІЛЯВСЬКА,
головний бібліограф.